CATALANA

REVISTA

Any VI | Barcelona 15 de Març de 1923 | Núm. 138

LES OBRES COMPLETES DE MOSSÈN MIQUEL COSTA Y LLOBERA

Pel Novembre passat anunciarem el propòsit d'aplegar en uns quants volums la producció literaria d'aquest gran poeta qu'acabavem de perdre. Per les circunstancies qu'esplicarem, ho prenguerem com una obligació; per la vella amistat que'ns lligava ab l'autor, hi posarem tota la voluntat.

Avuy, els propòsits s'han tornat realitats. Vençudes totes les dificultats, resolts els dubtes, fetes les comprobacions, repartides les diferents seccions ò acoblaments, hem començat ja la estampació del primer volum y està tot disposat perque no s'interrompi la tasca fins al total acabament. Lo prospecte, que repartim ab aquest número, detalla les condicions de la publicació qu'esperèm seràn ben rebudes y agrahides dels nombrosos llegidors de Mossèn Costa.

Tal com ferem ab la edició de les Obres d'En Miquel S. Oliver, volèm que la d'En Costa sia un homenatge pòstum que'ls amichs y admiradors rendexen al poeta del *Pi de Formentor*. No ha de ser ni'l tribut d'un amich, ni encara menys un negoci editorial que, d'altra banda, en aquests temps fóra de resultats negatius. Per axò, convidèm a pèndrehi part a tots els qui estimen la gloria literaria del poeta mort y l'esplendor de la nostra moderna poesía La gloria d'En Costa es de tothom reconeguda; si rès li faltava, bastaría'l pròlech d'En Joan Alcover per afermarla y divulgarla.

A fi de que tothom puga contribuir en aquesta empresa, hem calculat el pressupost dels quatre volums de que constarà la edició,—solament l'import del paper y de la impressió, —l'hem repartit entre'l nombre d'exemplars probablement suscrits y vendibles, y axí hem fixat el preu de suscripció. Axís la oferim llealment als qui vulguen ajudarnos en aquesta publicació que contindrà tota l'obra definitiva del gran poeta.

F. MATHEU

MOSSÈN BALDIRI REXACH

Y LA SEVA «ENSENYANSA DELS MINYONS»

Sempre hem tingut admiració per aquest home y per aquest llibre que, a mitjan sigle divuyt, en plena decadencia de Catalunya y de la seva llengua, representen un estat de cultura, ò si's vol un afany de cultura que, des de qualsevulla època que's considerin, faràn estimar la nostra terra y la nostra gent.

L'home que, en plena subjecció política y llingüística, sapigué redreçarse escrivint en català (mal sia en un mal català) y preconisant la primacía de la llengua propia, un llibre destinat a l'ensenyansa dels minyons procurantlos observacions tan atinades, lliçons tan profitoses, conexements tan útils, consells tan assenyats, tot encaminat principalment a formar bons ciutadans, mereix l'agrahiment de la seva patria, no sols en la seva generació sinó també en les successives.

En aquest llibre s'hi troben normes de relació dels minyons ab els séus pares, ab els séus mestres y en general ab els séus superiors; ensenyaments de doctrina y pràctiques religioses; gramàtica y escriptura; compendi dels grans filosophs; educació espiritual; lliçons de llatí, de castellà, de francès, d'italià; tot lo que en aquella època era més convenient a un minyó de la nostra terra per ferse home en aquesta vida y guanyarse la gloria de l'altra.

Té aquesta obra una part estimable sols en relació ab el séu temps, la part d'ensenyansa que cambía segons les èpoques y qu'ara s'escriuría de diferent manera; però té una altra part, la dedicada a l'educació dels minyons, la que procura l'ennobliment de la llur inteligencia y del llur esperit, (la que nosaltres estimèm més) que, salvant prejudicis y punts de vista de cada època, és, per son fons y per la seva alta moralitat, del séu temps y del nostre y de tots els temps.

Per axò, ara qu'una feliç iniciativa prepara a Mossèn Rexach y a son llibre un merescut homenatge, nosaltres, adherintnoshi de tot cor, copièm en les nostres planes alguns de sos capítols més interessants que faràn estimar l'home y l'obra a qui no'ls conega, si sab situarse, fentse càrrech que foren escrits dos sigles enrera en l'estat més deplorable del nostre llenguatge, y estimant per sobre de tot la educació moral que's proposaven.

AMADOR

EDUCACIÓ DELS MINYONS

DELS FILLS NOBLES PER LLUR SANCH

Una de les desgracies més grans que poden tenir los Minyons Nobles de Sanch, es no conèxer lo que són, perque d'esta ignorancia'ls resulten móltes desgracies, que són la ruina de ses persones, cases y families, y a vegades de tota la República, perque no obren conforme a lo que són, sinó qu'obren contra de lo que són y de lo que deuen ser. Per evitar, donchs, estes desgracies, es necessari, que'ls Minyons Nobles de Sanch, sapien lo que són, y lo que deuen ser. Y per saber axò, es menester advertir que els Minyons Nobles se deuen considerar de tres maneres; es a saber, en quant al sér natural que tenen: en quant al món; y en quant a Deu; y entendre, y considerar bé lo que són en cada una d'aquestes maneres.

Primerament en quant al sér natural, els Minyons Nobles, no'n són més ni menys que'ls Minyons pobres, perque no tenen rès que'ls Pobres no ho tinguen, y estan subjectes a les matexes miseries que patexen els Pobres, sens poderse eximir d'elles, ab tot lo poder y riqueses de sos Pares; y no solament estan subjectes a les matexes miseries qu'estan subjectes els Pobres, sinó que també les patexen mólt més, perque són més dèbils y delicats; y axí senten més lo fret y calor, y estan més subjectes a les malaltíes, a les constipacions y fluccions; y senten més les incomoditats y falta de les coses convenients, y la molestia dels Vents, Pluges, Puces y Mosques y coses semblants; de les quals els Pobres se'n riuen y no'n fan cas. Y no solament els Nobles y Richs estan subjectes a les malaltíes, atxaques y miseries que pateix lo còs, sinó que també estan igualment subjectes a les miseries que pateix l'esperit, perque també naxen ignorants y sens enteniment, com els Pobres, y si volen alcançar la Sabiduría y les Ciencies, s'han d'aplicar al estudi, com els Pobres. Axí mateix naxen sens virtut, y ab los set vicis capitals, com els Pobres, y per arrancar aquests vicis de son esperit y plantarhi les virtuts, es precís que hi treballin tant com los Pobres, y no sols els costa tant, sinó qu'encara'ls costa més, perque'ls vicis capitals troben més foment en els Richs qu'en els Pobres, perque totes les passions humanes demanen llibertat y riqueses per entregarse plenament a sos objectes, y lo pitjor es, que quan més poderosos y richs són, tant menys tenen qui'ls corregesca, perque

apenes ningú gosa oposarse a sos gustos y passions, y troben també móltes persones lisongeadores, y poch temeroses de Deu Nostre Senyor, que'ls aplaudexen tot el mal que fan. També estan els Richs y Poderosos més subjectes a les tristeses y melancolíes que'ls Pobres, perque'ls apar qu'en tot se dèu complir son gust y apetit, lo que no pot ser per més Richs y Poderosos que sien, perque sempre hi hà móltes causes inevitables qu'impedexen que no gosin lo que apetexen, y d'altra part, quant més se complexen els gustos y apetits, tant més crexen les passions y'ls desigs de gosar dels gustos y deleytes, y com no sempre puguen complir els gustos y passions, cauen en unes melancolíes, migranyes y tristeses inexplicables y increibles als Pobres, perque aquests, com no estan acostumats a patir semblants tristeses y melancolíes y veuen que'ls Richs y Poderosos abunden tant en totes les coses, els apar impossible que puguen estar tristos, però axò es la veritat, puix axí ho ensenya la experiencia. De lo qu'havèm dit fins ací, se veu clarament, que'ls Minyons Nobles de Sanch, considerats segons lo sér natural, no tenen rès de que engrehirse y exaltarse sobre'ls Pobres, perque no tenen rès que'ls Pobres no ho tinguen, ans bé tenen menys, perque tenen menys forces y robustesa, menys delit y gust, y més tristeses, atxaques y malalties.

Vejam ara què són los Minyons Nobles de Sanch, en quant al Món. Casi tothom me sabrà dir que són Fills de Cavallers, ò de Comtes, ò de Barons, ò de Marquesos, ò de Duchs, ò de Prínceps. Però jo voldría, que'm diguessen, què cosa es ésser Cavaller, Comte, Baró, Marquès, Duch, ò Príncep? La desgracia que tenen los Minyons Nobles, es que no solament lo Món els considera com a Cavallers, Comtes ò Barons, etc., sinó qu'ells també's miren axí y com una especie d'homes distingits en la naturalesa dels demés homes, perque des de petits se veuen tractats ab mólt honor y sumissió, y axí pensen que son ser consisteix en los títols què tenen de Cavaller, ò de Comte, ò de Baró, etc, lo qu'es un error mólt perniciós per los dits Minyons Nobles, perque d'ell s'originen móltes danys, perque primerament d'aquest error naix qu'ells s'exalten en son esperit mólt més de lo qu'es just perque no consideren sinó los títols, que'ls eleven sobre los demés: y d'aquí prové el fer poch apreci dels Minyons Pobres, encara que tinguen bones qualitats en l'esperit, perque no consideren sinó lo que'ls eleva sobre'ls demés. També

naix del dit error el voler gastar un gran aparato de vestits preciosos, mobles y criats, encara que vegen que sos béns no poden suportarho, perque pensen que'l títol de Cavaller ò de Comte los obliga a gastar aqueix faust; però s'enganyen, perque sols deuen gastar lo que basta perque sa dignitat sia respectada, la qual perque sia respectada basta que gastin solament lo que sos béns poden suportar, y de voler gastar més del que poden sols treuen el ser despreciats y dejectats y reduhirse a un estat míser, que després es son afront. Finalment, del dit error naix el voler que tots los demés se sometin a ells y'ls servesquen y obehesquen, perque com des de petits se veuen tractats ab mólt honor y sumissió, pensen que tenen dret especial de ferse servir de tothom y que tots los demés deuen estar subjectes a ells, lo qu'es un engany mólt perniciós, perque les sumissions, honors y servituts, que'ls altres los presten deuen ser voluntaries y nàxer del bon afecte que los tenen y del agrahiment que tenen de la virtut y mèrit, y de la virtut y mèrit de sos passats, y si'l Noble vol obligar que se li donin dites sumissions, honors y servituts, pert lo mèrit d'obtenirles y desvía'ls ànims de prestàrleshi, y així, per evitar tots estos danys, esplicaré què cosa es, en lo Món, ser Cavaller, Comte y Baró, etc., y què cosa es ésser Fill d'un Cavaller ò d'un Comte.

Y perque los Minyons Nobles entenguen lo que'ls diré, deuen advertir: que la Noblesa y autoritat que'ls Reys donen a les persones benemèrites, per premiar sa virtut y per estimular als demés a la virtut, prové de la suprema Excelencia y Senyoría que Deu té sobre totes les criatures, a les quals així com los dóna'l sér y les virtuts que tenen, així dóna també als homes aquell grau de Senyoría y Autoritat que tenen sobre'ls demés, segons lo títol de Noblesa que'ls Reys concedexen, com a supréms Ministres de Deu, y així com les Criatures participen ab desigualtat de més y menys y lo sér y les virtuts que Deu los comunica, así també participen los Homes ab desigualtat de més ò menys, la Noblesa, Autoritat y domini que Deu los dóna sobre'ls demés. Aquest es l'origen verdader de la verdadera Noblesa, Excelencia, Autoritat y Senyoría dels Cavallers, Comtes, Barons, Duchs, Prínceps y Reys y tots aquestos noms y títols no són sinó una testificació pública de la virtut que tenen, ò que han tingut sos passats, y una testificació que'ls Reys, com a Supréms Ministres de Deu, fan a les persones benemèrites del

poder y Autoritat que sobre'ls demés se'ls concedeix, de part de Deu. Y perque'ls Minyons Nobles comprenguen millor esta veritat, deuen advertir, qu'encara que'ls Reys, ò sos Ministres, sien los que concedexen los dits títols, però que la Excelencia, Autoritat y domini que's comunica ab dits títols, solament prové de Deu; axí com encara que'ls Reys sien qui elegexen les Persones Benemèrites, per Bisbes y Arquebisbes, no són los Reys qui'ls fa Bisbes ò Arquebisbes ò qui'ls dóna lo poder y jurisdicció per regir y conduhir les ànimes de sos Bisbats ò Arquebisbats, sinó qu'es Deu Nostre Senyor. Axí també encara que la Realtat (y demés formes de govern que hi hà en lo món) haja tingut origen de l'elecció y consentiment dels Pobles, però no són los Pobles qui donen lo verdader domini y autoritat per regirlos y conduhirlos, sinó qu'es Deu Nostre Senyor. Axí com també encara que'ls Cardenals sien ara los qui elegexen lo Summo Pontífice y en temps passat fossen los eclesiàstichs de Roma ab lo consentiment de la plebe y del Emperador romà, no donen ni han donat may l'Autoritat y Excelencia que té'l Summo Pontífice sobre'ls fidels, sinó que dita Autoritat y Excelencia prové de Cristo Senyor Nostre, Summo y Etern Sacerdot, el qual ha comunicat la sua Autoritat al Summo Pontífice perque, com a Ministre séu, la comunicàs als altres, segon l'ordre y títol que'ls concedeix. Finalment, encara que per lo contracte matrimonial, l'home adquiresca verdader domini del còs de la dòna y la dòna del còs del home, no es l'home ni la dòna qui dóna aquest domini, sinó qu'es Deu Nostre Senyor, com a Senyor qu'es del home y de la dòna; axí també Deu Omnipotent, Suprém Rey de Reys, ha comunicat son domini y Autoritat als Reys de la terra, perque, com a Ministres séus, la comunicassen a les persones benemèrites, segons lo grau y títol que'ls concedexen. Lo que no solament es ver, respecte dels Reys y Senyors del poble cristià, sinó també respecte dels Reys y Senyors del poble gentil, perque també'ls pobles gentils són de Deu Omnipotent y pertanyen a la sua Suprema Senyoría y'ls regeix y governa per medi de sos Reys y Senyors; axí com convé per més gloria de Sa Divina Magestat y per profit de sos elegits, per amor dels quals obra y permet tot lo que obra y permet en aquest món. Y perque los Homes no veuen ni consideren lo que Deu Omnipotent trau del poble gentil ni'l fi que tenen en l'altra vida les coses que passen en aquest món, per

xò pensen mólts que Deu no cuyda del regiment y govern del poble gentil, del que restaràn ben desenganyats quan sien en l'altra vida.

De lo que fins ací havèm dit, se veu clarament que ser Cavaller, Comte ò Baró, etc., es ser una persona que, en lo sér natural es com les demés, però que té una testificació real de la sua virtut ò de la virtut de sos passats y ab un cert poder y autoritat que'l Rey, com a Suprém Ministre de Deu, li ha concedit sobre d'algunes persones per regirles y governarles y per patrocinarles y defensarles y per procurarles son bé temporal y espiritual. Y'l ser fill de Cavaller, ò de Comte, ò de Baró, etc., es ser fill d'un home que, essent com los demés, ha merescut, per la sua virtut ò per la virtut de sos passats, que'l Rey l'elevàs y constituís sobre los demés per a regirlos y conduhirlos y per a patrocinarlos y defensarlos y procurarlos son bé.

D'aquí's veu també la sumissió, respecte y honor que's dèu a les persones Nobles, puix per sa virtut ò per la virtut de sos passats, merexen que sien reconeguts y que estiguen elevats sobre'ls altres per a regirlos y conduhirlos y per a patrocinarlos ab lo poder y autoritat que se'ls ha concedit. D'aquí també se veu lo mólt que les persones Nobles deuen treballar per procurar lo bé públich, perque los Reys los han concedit l'autoritat y excelencia sobre'ls altres ab l'esperança que continuarien sa virtut y la perpetuarien en sos descendents, y d'aquí se veu l'obligació que tenen los Fills de persones Nobles d'imitar les virtuts de sos passats y que si no'ls imiten en la virtut los deshonren ab les obres, perque los són dessemblants.

Passèm ara a veure lo que són los Nobles y sos Fills en quant a Deu. Y perque tots ho pugam saber, es menester que ab la Fe Catòlica cregàm y confessèm les veritats següents: Primerament, que totes les Animes racionals són una viva Imatge de Deu Nostre Senyor, perque són dotades d'entenyment y voluntat, que són les dues potencies ab que Deu Omnipotent obra totes les coses sens necessitat ni de potencia ni de cosa alguna. Segonament, que esta viva Imatge de nostra Anima s'afea per qualsevol desordre que cometi, perque degenera de lo que dèu ser, ò sia fent lo que no dèu fer, ò sia dexant de fer lo que dèu fer, ab l'advertencia que si'l desordre es grave s'afea gravement y's fa monstruosa y abominable als ulls de Deu Nostre Senyor y mereix que Deu la reprobi y la miri ab aversió y indignació. Tercerament, que la nostra Ani-

ma, per ser una viva Imatge de Deu Nostre Senyor, es elevada per la gracia santificant ab que Deu la santifica y hermosea, a ser l'objecte dels Divins Carinyos y a ser tinguda per Filla sua, adoptiva y heretera de la sua immensa Gloria, perque per la gracia santificant es participant de la Naturalesa Divina y per conseqüent de tot lo que pertany a la Naturalesa Divina.

Suposades estes veritats catòliques, se veu clarament que una persona Noble, qu'està en gracia de Deu perque cumpla bé ses obligacions, es una persona a la qual Deu Nostre Senyor se complau de donarli'l domini y autoritat que té sobre els altres y de mirarla com a Filla sua adoptiva y heretera de la sua eterna Gloria; però, al contrari, una persona Noble qu'està en desgracia de Deu, es una persona qu'en lo món es elevada sobre les altres y mirada ab mólt respecte y sumissió y en los ulls de Deu es tinguda per vil y abominable y mirada ab aversió y reprobació. Y perque'ls Minyons Nobles comprenguen millor esta veritat deuen advertir que sent Deu com es lo fi de totes les coses, comunica sos dons y gracies als homes ab lo pacte y condició de que n'usia bé, y així quan los Senyors y Persones Nobles no usen bé de les riqueses y del domini y autoritat que'ls ha dat sobre'ls altres, assò es ab mólta displicencia de Deu Nostre Senyor y davant de Deu són tinguts per inichs y injustos possesors dels béns y riqueses y places que obtenen.

D'aquí's veu l'humilitat que deuen tenir les Persones Nobles ab totes les persones qu'en lo món els són inferiors, perque no saben si en los ulls de Deu Nostre Senyor són menys amades y més dignes de reprehensió y si'ls inferiors los excedexen en la virtut y si en lo Cel seràn més exaltats qu'elles. D'aquí's veu també la virtut que deuen tenir les Persones Nobles perque Deu Nostre Senyor los ha concedit l'Autoritat y excelencia sobre'ls demés perque los procurin lo bé espiritual y temporal així com puguen. Axí mateix del qu'havèm dit, se veu que los Minyons Nobles deuen imitar la virtut y les accions heròiques de sos passats y procurar, ab lo bon exemple, la virtut a tots los demés Minyons y Condexebles, perque l'elevació que tenen sobre'ls altres Minyons los obliga a darlos exemple y estimularlos a la virtut, y axí'ls Minyons Nobles deuen per rahó de sa Noblesa assistir al Temple y als Oficis Divins ab major puntualitat, respecte y reverencia que'ls altres, ser més caritatius y misericordiosos, ser més quiets, pacífichs y humils, ser més cortesos y mo-

destos. Finalment, per rahó de la Noblesa y excelencia que tenen, deuen ser l'exemple, norma y forma de viure bé los altres Minyons. Deu Nostre Senyor vulla per la sua pietat y misericordia y per amor del Sagrat Cor de Jesús, concedir a tots los Minyons Nobles una conexensa clara de son sér y de ses obligacions y un cor recte per fer y cumplir en tot la sua Divina voluntat. *Amen.*

L'OFRENA D'UN RECORT

A Magda Martí

Oh joya d'una tarda! Quí diría
el teu encant suau y ensems punyent?
Qui sab, per evocarte si escauría
un rosat madrigal ò una elegía
tenyida de la posta sangonent?

Y l'encís femení que t'omplenava,
còm vessarlo en les rimes si és al cor?
L'esperit sedejant se'n sadollava;
ja n'es ma pensa dolçament esclava
y sóch enlluernat del séu recort.

Diré son regne casolà y sa vila
y la delicia de la seva mar
que li ha dat la serenor tranquila
que brilla afablement en son mirar
tan vellutat y acaronant y clar;

y que'l ritme del bres dóna a la passa
—d'un ayre ingènuu y graciós d'ocell—.
Diré son art d'alçar l'ànima lassa
y de guarí'ab un mot l'enuig novell
y en ser mestressa l'apacible trassa.

Y aquella amor als séus, tendra y senzilla,
que d'un bes té el podè'y la tebior;
y aquella parla seva en la que hi brilla
un bell contentament interior
que fa son llavi harmònich y sonor...

Simplicitat d'un viure vilatà
que tens per seny ordenador la mà
y l'enginy exquisit de la donzella!
jo t'envejo ton plàcit benestà'
y l'ayre nítit que ilumina ella.

A dalt dels roquicers, ran de la mar,
—si'l sol bevia l'or de vostra testa—
y al niu amorosit de vostra llar
—encomanant el goig familiar—
la vostra companyia era una festa.

Prou va ser generosa vostra taula
refrigerant el vianant feliç;
però'ns nodrí millor vostra paraula;
sofrint, ens colpí més vostre somrís:
—el que deu fe'una verge al Paradís.

L'instant de la partença s'apropava:
cada pas a mon cor feya estremí'.
Perque ella al retornà'ens acompanyava,
la lluna la sendera ens argentava
y'ls estels aclarien el destí...

L'ofrena d'eix recort, vèusela aquí.

OCTAVI SALTOR

TARDA DE MAIG

Tarda de Maig, el brollador cantava
la cançó del bon temps xopa de llum,
l'irisada libèlula volava
y'ns duya'l jardiner flors y perfum.

Tarda de Maig, la dòna jove y bella
venia a mon encontre tota amor,
del lliri blanch la copa s'esbadella
oferintnos el nèctar de són cor.

Tarda de Maig, ses blanques mans de fada
omplia, foll de goig, d'ardents petons.
. . . . . .
Pel tou de la roureda escabellada
¡quin parrupeig de tortres y tudons!

J. NOVELLAS DE MOLINS

MÉS LOCUCIONS BARCELONINES

A les atinades notes que aclarexen qualques dites populars originariament barcelonines publicades per En Conrat Roure en el número 125 de CATALANA, creyèm poderhi afegir les que seguexen, algunes de les quals hem tractat ja en els Estudis folklòrichs que venim publicant en el *Noticiari Mensual de la Secció d'Excursions del Atenèu Enciclopèdich Popular*.

¡Viva la Pepa!

Aquesta expressió, de caràcter ben barceloní, té una apariencia castellana perque va néxer a l'època de corrupció del nostre idioma. La Constitució lliberal del 1812, per haver sigut promulgada'l 19 de Març, diada de Sant Joseph, fou motejada ab el nom de *Pepa* pels elements absolutistes. Axí, per fer burla dels crits de ¡Vísca la Constitució! y ¡Vísca la Llibertat!, escamparen el crit grotesch de *¡Viva la Pepa!*

Pàssa per l'Angel, que faràs drecera.

Quan Barcelona estava voltada de muralles, els portals que li donaven sortida solien tancarse a les nou del vespre, menys el del Angel, que's tancava una hora més tart. Mólts cops, si un havía de sortir de la ciutat y ja eren prop de les nou, davant del perill de trobar tancat el portal que li venía més a mà, se li aconsellava que anés a voltar pel del Angel, puix anant directament cap aquest, tot y fent marrada, li resultava'l camí més curt que no pas dirigintshi després d'haver anat a mirar si'l portal que tenía més aprop encara estava obert. Axò de que per guanyar temps s'hagués d'anar a fer un rodeig, semblava talment un contrasentit, y'l poble va aprofitar aquesta circunstancia per a donar a la dita un cayent irònich quan es volía engegar algú a passeig, qu'es en el sentit que s'ha conservat la frase.

Passar Boria avall.

Era l'acte d'assotar públicament els reus de determinats delictes. El lloch destinat per a aquesta cosa repugnant era'l carrer de la Boria. Sabut es que antigament la presó de Barcelona s'alçava a la plaça del Angel, cantonada al carrer que avuy encara conserva el nom de Baxada de la Presó. Estigué instalada en aquell punt, en un casal de mala mort, fins al any 1839, en que fou traslladada al edifici del carrer de la Llealtat.

El malaventurat près qu'havía de sofrir l'assotament públich, fós home ò fós dòna, nú de mig còs cap amunt, era muntat dalt d'un ase y *passat Boria avall* fins al final d'aquest carrer, mentre el botxí li anava infligint desapiadats flagells sobre les seves carns al ayre.

Aquesta locució, que s'ha fet proverbial, encara subsisteix en el sentit de sotmetre a la vindicta pública.

Anar al Canyet.

Significa morir. Ve de que'l Canyet, qu'estava situat a l'entrada de Sant Martí de Provensals, mólt aprop del pont dels Angels, pochs anys hà desaparegut ab la riera nomenada del Bogatell, era un lloch que semblava portar vinculada l'idea de la mort. Antigament hi portaven a cremar els heretges comdemnats a mort per l'Inquisició. En el segle xvii servía de fossar. Després fins al darrer terç del segle xix, hi dexaven els animals morts un cop els havien tret la pell.

Ròda'l món y torna al Born.

Ampliant els conceptes emesos pel referit senyor Roure, ens sembla oportú dirne lo següent:

La significació pura y original de la frase es aquesta: Vésho a seguir tot, córre'l món d'un cap al altre, qu'enlloch podràs veure espectacles y festivals més esplèndits y sumptuosos que'ls que's celebren en el Born.

Per extensió, no obstant, la frase prengué després un sentit metafòrich, qu'es lo que caracterisa aquestes locucions proverbials y'ls dóna més relléu y força. Axí, prenent aquesta un caràcter més general, per comparació s'aplica quan volèm insinuar la bondat d'alguna cosa, com indicant que no pot trobarse rès millor y que després de mólt rodar s'haurà d'anar a raure al mateix punt d'ahont s'ha sortit.

Des de primers del sigle xv, l'historia de nostra ciutat ens parla de magnífiques festes celebrades a la Plaça del Born, a les quals hi concorrien les més distingides persones de la noblesa, y en diverses ocasions han estat els propis reys els qui ab llur presencia y intervenció han contribuit a que'ls actes allí efectuats estessin revestits de la major esplendidesa.

Aquella plaça fou antigament la Plaça Major de Barcelona. El séu nom actual li ve de *bornejar*, ò sigui *tornejar*, a causa de celebrarshi, a més de les festes populars, els festivals

públichs d'armes, com justes, torneigs, desafiaments y batalles.

En èpoques passades, el Born era més ample qu'ara y's prolongava fins més enllà del qu'es avuy Passeig de Sant Joan, de manera que venía a esser una grandiosa plaça. Quan s'hi havien de celebrar les festes d'armes, se clohía per medi d'una estacada posada a certa distancia de les cases, y axí hi quedava un carreró exterior per tal de que pogués transitar la gent y'ls cavallers poguessin, abans de començar el torneig, donar les voltes qu'eren de consuetut. El clos s'ornava fastuosament, s'hi alçaven vistoses tribunes, la concurrencia era nombrosa y elegant, lluhint les millors vestimentes, y tot respirava un ambient de bon gust y de grandesa.

De festes de caràcter popular se n'hi feyen sovint, tals com balls, sortiges, encamisades, fochs artificials, curses de braus y altres.

A tot axò, donchs, se dèu l'antiga frase que diu: *Ròda'l món y tórna al Born,* suposant qu'enlloch més podía veures lo qu'en el Born se veya.

SEBASTIÀ GIRALT

SONET A L'AYMADA INVISIBLE

En mig d'onades d'olorós fullatge
s'ovira al lluny nostre esplendent Palau;
ay! quan serà de nostre amor l'hostatge
hi florirà la mès ardenta pau.

Abdós voguèm vers l'anyorada platja,
cada un migrantse en solitaria nau;
la fi es aprop del isolat viatge
y en un bell somni l'avenir s'escau.

Oh santa Amor qu'en l'ànima floríes,
tu qu'endolcexes les tristeses mies;
que'l Cel me porti a tan sagrat redós!

Ma vida alena en la divina Rosa
que, en l'Infinit eternament desclosa,
uneix pietosa'l pur destí d'abdós.

XAVIER DE VIURA

PLAUTUS, NOVELA DE JOSEPH CALZADA Y CARBÓ

(Continuació)

Inclinantse devotament forjà en son magí la paraula inefable y besà a Helena per tres vegades: la primera en el front, la segona en el sí, la tercera en les entranyes. Prenentla de la mà, l'acompanyà fins ahont esperava Lai y la féu seure al costat de son espòs.

—Escoltèume atents, fills meus, en qui han caygut les mirades dels safirots per manament del Suprém. Tinch de dirvos primer qui sóch jo, després sabrèu qui sóu vosaltres. El meu nom es Hiau, y sóch el mestre d'aquest aplegament de germans iniciats que cerquen en la solitut el camí de la veritat, el qual ens conduhirà finalment al nirvana, axò es, a la completa absorció de la materia per l'esperit. Teniem un germà qui hauría sigut el nostre guia, mes ja fa mólts anys Karma li signà la seva tasca que no era ací en aquestes runes. Era un esser gayrebé perfecte, purificat per contínues reencarnacions, car els esperits que vivifiquen els còssos humans no són més que *NOUS*, ànimes que seguexen la llur peregrinació purificadora passant pels filtres de la vida terrenal. Aquell germà se'n anà a altres terres acomplint la seva missió, mes la lligassa espiritual no's trencà may entre nosaltres. Ja hauràs observat que us vaig enviar un missatge per damunt de mars y planes... Donchs bé, aquell missatge'm venía a mi de distancies incommensurables, ja que ningú pot midar hont comença y hont acaba'l Més Enllà. En tantes anyades com estiguerem separats corporalment may dexarem de sapiguer un del altre. Fa poch, el còs astral del germà volgut se m'aparegué en aquest mateix lloch y'm digué que dins poch temps son esperit quedaría deslliurat de la materia, que anava a passar la línia divisoria del Més Enllà, que la Mort era propera. Estava senyalat el terme de sa vida material ans d'arribar a la suprema perfecció del *NOUS*, de son esperit, mes Karma, benèvol, li havía concedit una propera reencarnació. Y pochs jorns aprés, el nostre germà queya en els camps de Marató.

— ¡Plautus! — esclamaren alhora Helena y Lai espaumats d'aquelles extranyes revelacions.

— Sí, fills meus, el nostre germà era Plautus, l'esperit excels gayrebé purificat per a qui la materia ja era càrrega llorda.

— Oh, mon mestre amat!—gemegà Lai ab els ulls fits en les llanties parpellejantes de la nit.

— Plautus, més que ton mestre fou ton pare, el pare espiritual, ja que'l còs mortal que desapareix fet pols, engendra altres còssos axí mateix mortals que també seràn pols després d'engendrarne d'altres. Y què queda al cap de mil anys de tota aquesta cadena quals grillons se fonen? Rès, rès, rès... Se transforma la materia, convertida en calor, en llum, en força, en vibracions... En cambi el qui amotlla una ànima a sa volentat y la segella y la perfecciona, es son ver pare. Passaràn anys y més anys, cicles y més cicles, y sempre, eternament, per l'infinit, el qual la nostra inteligencia no pot capir, el pare restarà pare. Plautus era'l teu, y com a tal l'has d'amar y reverenciar. Per axò ell may t'ha abandonat ni en sa vida corporal ni ara que vaga per l'entorn mirante, sentinte, comprenente.—

Helena atemorisada s'havía refugiat en els braços de Lai qui l'amoxava allisantli blanament la cabellera ab dits que no tremolaven.

—Plautus no us dexa. Us ama per damunt de totes les coses d'aquesta vida y vol tornar a la vostra companya. Plautus no us dexa ni de nit ni de dia, y per benevolença de la Divinitat el veurèu encara per darrera vegada ab la matexa figura que tenía al abandonarvos...—

El vell Hiau s'axecà y en llengua extranya pronuncià una invocació, les mans enlayrades, la positura solemne. Aleshores la parella notà com si un tros del camí de Sant Jaume, un bocí de la via làctea baxés suaument com un vel claríssim després de la estelada, y poch a poch se congriava fentse més tapit, més blanch, prenent ja una forma humana desdibuxada que s'anà precisant, fins qu'enfront d'ells, ab sa mirada serena, ses barbes fluvials, sa túnica blanca, aparegué Plautus, ab un somriure tan dolç que semblava una claror que li iluminés el rostre.

— ¡Pare! — exclamaren Helena y Lai llençantse a sos peus, volguentse abraçar als genolls, intentant besarli les mans exangües; mes ab esglay notaren que al séu davant sols hi havía'l buyt. Plautus era visible mes intangible.

Y aleshores sa veu, sa dolça veu harmoniosa que robava les volentats y les dominava, sonà en el silenci de la nit.

—Calmèuvos, fills meus, y escoltèume. Mon còs no existeix. Sota'l túmulus de Marató reposa la despulla que fou ma vestidura carnal en vida, el còs que's podrirà retornant a la pols d'ahont nasqué. Plautus sóch jo, invisible, incorpori,

mes mon còs astral ha près la forma que jo tenía en el món per a que'm coneguèu y no dubtèu. Plautus sóch jo, l'esperit qu'es immortal, espurna de la Gran Flama, gota del Pontus Infinit. Lo que havèu conegut de mi ab els ulls, no era més que la túnica que'm revestía de carn, com solsament túniques de carn que recobrexen la vostra vera essencia són els teus membres fornits, oh fill meu, y la teva delicada beutat, oh ma dolça Helena. Mes, jo us conech també espiritualment, car després de la materia'ls misteris de la Natura són per a mi llibres oberts.

—¡Oh pare! per què no'ns prengueres ab tu quan te'n anares?

—Perque ni la meva tasca es acomplida, ni ho es la vostra, perque l'Esser Suprém us ha enviat per a ajudarme a termenarla, com ans estava jo preparat a rèbrervos. Les existencies humanes són grillons d'una llarga cadena que no's pot rompre. Tots, fins la vida més breu, té sa rahó d'haver viscut. Serà un segret per a nosaltres, mes no per a l'Inteligencia Unica. La ciencia treballa fermament per a esbrinar les coses ocultes, mes n'hi hà que són propies d'un regne espiritual y allà la Ciencia hi es nula, impotenta. Els meus germans treballen en el segret y en el misteri perque la pleb no podría resistir l'embalum de la veritat. Per axò tot quant pot esbrinarse queda tancat ab triple clave que sols una altra alta inteligencia pot desxifrar. Recordèuse d'aquelles paraules d'Hermes Trismegistus: *Jorns vindràn en que'ls misteris continguts en els sacres geroglifichs egipcis devindràn idols. El món, aleshores, pendrà per déus els emblemes de la Ciencia y acusarà al món antich d'haver adorat a monstres espaventables. Y seràn ells, els qui'ns acusen, els qui adoraràn la Mort en compte d'adorar la Vida. Seguiràn en sa follia en comptes de practicar la sapiencia, ompliràn sos temples ab òssos de còssos morts a manera de reliquies y en plors y solituts malograràn llur jovinesa. Llurs verges seràn viudes ans d'esser esposes y's consumiràn en el dolor, perque'ls homes hauràn despreciat y profanat per incompresos els sacres misteris d'Isis.* Y aquexes paraules són profètiques. Hermes fou un Mestre a qui'l món dèu una de les móltes renovacions espirituals que ha sofert, y té de sofrir encara.

Tu, Lai, en un jorn has desxifrat més misteris teúrgichs que un iniciat en vint anys d'estudis y observacions constants. A-

quest favor no te l'han fet els meus germans, ni jo mateix. Ve de més alt. Nosaltres no hem sigut més que'ls instruments de la Divinitat. Tu podràs, axís, convertit en Mestre, repartir pel camí de la vida aquestos fruyts de veritat que has copsat. La humanitat descendeix ràpidament. Hem de tornar al temps d'Adam-Kamon, y es ab el nostre exemple qu'havèm de preparar l'adveniment del nou cicle. Poch me queda d'aquest repòs en mon element, puix tinch de tornar a la terra reencarnat en el còs d'un infant. Tindré que sofrir altra vegada'l jou de la esclavitut carnal, mes aleshores jo, que no recordaré qui he sigut en ma vida passada, us tindré a vosaltres per guia en ma infantesa, per amichs en ma jovinesa y a mon torn us rerecordaré y veneraré en ma vellesa, car aleshores vosaltres fruhirèu de la llum del Més Enllà. Potser en el còs dels meus fills hi reencarnarèu vosaltres. Karma sab el segret aquest. Les maravelles de la Divinitat són coses normals, y nosaltres, miserables volves, som els qui'ns estranyèm. Per axò us he cridat y fet venir de llunyes terres, car es aquest mon darrer missatge anch que no sia potser la darrera vegada que'ns comuniquèm, car tu, Lai, ja tens prou sapiencia y volentat, prou domini sobre les forces ocultes per a fabricar els matexos prodigis que'l vell Hiau.—

Helena s'havía agenollat y escoltava les paraules de Plautus ab les mans plegades y'l cap cot. Tota ella semblava resplandir, no ab la llum feble de la lluna, sinó ab una auriola que l'envoltava de cap a peus y que semblava irradiar de son propi còs... Els déus l'havien elegida entre tantes per a que fos la sacra urna hont hi faría sa gestació'l còs que havía de servir a son torn d'urna a un esperit excels! El món s'era transfigurat a l'influencia d'aquella nova y'ls estels eren llanties que cremaven en un gran temple y la lluna una diadema que portava en el front Isis, qui baxava de son soli portant en braços son fillet Horus, somriguent inefablement!

Lai, més reposat, mirava la figura astral de Plautus com un acte natural. Per a ell ja quasibé no hi havía misteris ni segrets. Son esperit omniscient capía la vinguda de son mestre com una normalitat, no com un prodigi. Ni s'havía donat compte de les paraules de son Mestre, perque son magí comprenía aquell fet com un descapdellament natural de les lleys reguladores del univers.

(Continuarà)

DELS LLIBRES NOUS

VELLES Y NOVES, per JACINTO LAPORTA

XAFARDERÍA

La senyora Layeta ve de comprar: arriba al dret de casa seva tota trasbalçada y la senyora Quima la escomet. Ja han plantat crossa; tenen móltes coses per a dirse.

—Ab aquest d'avuy ja són vintiquatre; vintiquatre criatures robades en pochs dies; és horrorós.

—Sempre s'ha d'estar ab l'ay al cor; aquí no hi hà rès segur. ¿Quín pensament fa'l govern?

—¿El govern diu? és com si no'n tinguessem.

—Potser ell mateix ho fa fer y tot.

—Sí, dòna; axò's pot donar per cosa certa.

—¡Quina cosa més trista ha d'ésser el perdre un fillet, que no sabs hont para ni sabs quins mals tractes li faràn aquells desanimats que te l'han prés!

—Pot comptar!

—¿Y avuy un altre, diu?

—Per ara un, que jo sàpiga.

—¿Còm ha estat?

—Míri: com sempre. M'ha vingut de pochs minuts com no m'ensopego al mig del ball.

—¿Què'm diu?

—D'axò no fa pas mitja hora. Si no m'aturo ab una amiga que he vist de cua d'ull com entrava a cà'l fideuer, arribo al mellor punt. Jo prench la carn, ja ho sab vostè, a la primera taula d'aquesta banda.—

La senyora Layeta mou el braç com donant un revés ab la mà dreta; la senyora Quima instintivament aparta un xich la cara.

—Donchs al devant, en aquexa altra banda...—

Fa com qui dóna un altre revés ab la mà esquerra, no tan perillós com el primer perque li fa nosa'l cistell.

—Figúris que una pobra dòna qu'espera tanda s'està enfavada contemplant la cara lluhenta de la carnicera; va ab un nen arrapat a les faldilles, y sense com va ni com costa me li prenen per la maneta y se l'emporten, els murris, y quan la pobra dóna tomba'l cap ja no se'l troba.

—¡Ay el meu fill!

—Pot comptar quina desesperació aquella pobra mare.

—¿Y no se n'ha adonat ningú?

—¿Quí se n'havía d'adonar si's comprèn que tots badaven. La carnicera'm deya qu'ella tenía'l cap a la seva feyna y no s'ha atalayat de rès; no més ha sentit crits cap al cantó de la pescatería...

—¡Oh! bé; els pexaters ja criden sempre.

—Donchs, filla, ha anat axí. Ja sembla que prou gent hi ha corregut al darrera.

—¿Al darrera de quí?

—Dels lladres, dòna; però ¡ca! ells han estat mólt destres.

—¿Es que'ls han vist y tot?

—Ja ho crech: un d'ells anava disfreçat de dòna, sinó que com que s'ha hagut d'arremangar les faldilles que'l destorbaven per a córrer, a les hores han vist que duya pantalons.

—¿Y l'altre no han dit si anava vestit de capellà o de frare?

—No ho han dit, però també podría ésser.

—Ara vèja quin desvergonyiment. Y a fè qu'en aquesta hora no es pas un lloch tan desert com això, la Boquería.

—Filla, no ho entendrà.....

—Bé, però ¿que no s'esclamen les families del nens robats?

—Es poden esclamar...

—¿Y no's pot saber d'hont són aquexes criatures?

—No'n farèm rès d'això; cadascú s'ho troba a casa seva.

—Diu qu'aquests lladres tantost agafen el nen me'l fiquen al auto y en un dir Jesús ja s'han perdut de vista. No sé si deu ésser veritat, perque se'n diuen tantes de coses...

—Els meus ulls ho han vist.

—¿Ara aquesta vegada?

—Aquesta vegada's pot dir que és com si també ho hagués vist; y'n puch parlar perque no manquen persones de tota confiança que ho han presidit y ho han explicat fil per randa.

—¿No ha reparat, senyora Layeta, que no n'agafen may cap d'aquests lladres de criatures?

—¿Què tenen d'agafar, santa cristiana? Ja se'n guarden prou.

—No sé perquè.

—Perquè, perquè... ¡ay senyora Quima! vostè és mólt ignocenta.

—Veurà, filla: qui mal no fa mal no pensa.

—Donchs jo, encara que de mal no n'he fet a ningú may de la vida, me vull pensar que hi hà gent mólt dolenta al món, y a mi no'm treuen d'aquí.

—Ara anèu a saber què se'n fan dels pobres nens.

—Fàcis un càrrech que no'ls prenen per a rès de bo.

—Naturalment,... si és que sia cosa certa axò de que'ls prenguin.

—Massa certa qu'és.

—Jo encara no ho veig prou clar, ¿què vol que li diga?

—¿Què? ¿no s'ho creu que hi hà lladres de criatures?

—No sé còm dirli; no m'ho acabo d'empassar.

—¿Y donchs aquestes vintiquatre mares desolades no representen rès?

—¿Que les coneix vostè? ¿Que'n sab alguna?

—¡Ay Deu la fassa bona!

—Per ara no més sentim de que roben criatures, tothom se n'entera, però'ls qui ho podrien saber més del cert, les families matexes dels nens que desaperexen, no han dit *ay* ni *uy;* axò és un misteri, ¿què vol que li diga?

—¡Ay senyora Quima! Deu la'n guart de trobarshi en un cas tan trist.

—Naturalment, filla.

—Donchs vigili, crèguim, perque estem en un temps que per mólt que un hom obri'ls ulls no'ls obre may prou.

—Té rahó, míri: abans d'ahir, per no anar més lluny, a la plaça mateix en contaven un de cas com aquest que vostè esplica, y a una pobra dòna que entre altres s'ho escoltava ¿sab què li va passar?

—¿Que li van pendre'l noy potser?

—¡Cà! nó, senyora; li van pendre'l portamonedes que duya al cistell.

—¿Y no se'n va adonar?

—Prou, quan no hi era a temps.

—¿Veu? ¿veu com vostè ve ab mi? si en compte de pèndreli'ls diners li haguessin volgut pendre'l noy...

—No'n portava cap de noy.

—Si n'hagués portat, donchs,... li haurien pogut ben robar... ¿y què diría ara?

—Míri: qu'en el compte de vostè ja no foren vintiquatre; foren vinticinch.

FOLKLORE

LA VENTA-FOCHS

(Popularíssima rondalla contada per ma bona mare quan era infant)

Heusaquí que una vegada un pare que tenía una filla mólt maca y bona, al quedarse viudo, se tornà a casar ab un'altra que tenía tres filles més lletges que un pecat y dolentes, malagradoses y plenes de vanitat.

¡Està clar! La marastra no estimà pas a la sobrevinguda, ni les noves germanes tampoch, ans bé li tenien mólta rancunia perque valía més qu'elles y era força més guapa ab sa modestia humilitat. Per axò la feyen anar espellingada, ab roba apedaçada, posantli per motiu la Ventafochs. Se mofaven d'ella y la feyen servir d'escarraç tot lo sant dia, entregada als quefers de la cuyna, mentres elles, les gandulasses, se'l passaven mirantse davant lo mirall.

La pobre Ventafochs sofría en silenci tals infortunis. El pare, dominat per la muller, no podía pas remediar ses penes.

Y axís, anaven passant dies y més dies, en la esclavitut més cruenta y dolorosa per la infortunada Ventafochs.

Mes, heusaquí que un dia'l Rey féu celebrar grans festes ab motiu de sa coronació, organisant per les vetlles tres saraus en son palau, que serien l'admiració de tots, donchs hi acudiría la flor y nata de son reyalme.

Les tres germanes no hi faltarien. Tots els jorns se'ls passaven enfeynades ab els trajos que lluhirien, siguent per elles el comentari de totes ses converses.

—¡Dexèumhi venir!—clamava la desventurada Ventafochs.

—¿Tu?—li contestaven.—¡Arri allà, a ventar el foch!—

Com tot arriba en aquest món, arribà la nit del ball. Les germanes enflocades y empolaynades se posaren riquíssims vestits y se'n anaren cofoyes al palau, dexant a la trista Ventafochs sola, al escó de la llar, tota plorosa y desconsolada.

Mentres plorava, al palpar son infortuni y desamor, se li aparegué una dòna tota negre. Aquella dòna era la Mare de Deu, però ella no sabía quí era. Li preguntà perque plorava d'aquella manera, a lo que contestà ella:

—Mes germanes són fòra, al sarau del Rey, y'm dexaren sola aquí perque no tinch vestits per posarme.

—Míra,—li digué la vella,—aquí tens una nou, una atmetlla y una avellana. Cada nit, com siguin fòra tes germanes, trenques primer l'avellana, després l'atmetlla y'l darrer la nou. Te poses el vestit que't surti y te n'hi vas tu també. (La mare de Deu tot ho pot fer y desfer, com tots sabèm). Axò sí, tan bon punt toquin dotze hores, dèus anarten ben depressa. Te treus el vestit y l'endresses d'allí hont l'has tret, ho sents?—

La dòna desaparegué. Trencà la Ventafochs l'avellana y li surtí un vestit preciós de seda blava y unes riques xineles. Se pentinà, s tregué la cendra que portava y se'n anà tota contenta envers el palau del Rey.

Tots els murmuris, totes les converses queyen sobre quí sería la que anava tan ben vestida, que axís se presentava tan hermosa y bella. El mateix Rey li demanà dos balls, que foren accedits per ella. Ningú mirava a altra donzella que la que hi ballava'l Rey. Ses germanes no la conegueren pas, cregudes com estaven de que ella estava a la cuyna ventant lo foch.

Tocaren les dotze y ella, aprofitant un moment de distracció, s'esmunyí del sarau y se'n marxà pressurosa a casa seva, complidora de la promesa que havía donat.

L'endemà, les tres orgulloses germanes no se'n sabien avenir de la misteriosa desconeguda, que dançà ab el mateix Rey, y fou afalagada per prínceps y magnats de la Cort.

La Ventafochs callava y les dexava dir, pensant entre si matexa: ¡Oh, sapiguessiu que sóch jo la de qui parlèu!

La nit vinenta, marxaren al ball les tres germanes dexant soleta a la Ventafochs.

Com foren fòra, trencà l'atmetlla y li aparegué un rich vestit rosa, més maco que'l del dia abans.

Se'l posà y se'n anà al Palau.

Si bella y bonica la trobaren la primera nit, més bella y bonica estava. El Rey hi ballà casi tota la nit, encisat de sa bellesa. Sa parla melodiosa y dolça, sa figura eleganta, enamoraren al Monarca.

Com la nit passada, quan el rellotge tocà dotze campanades la donzella s'esmunyí pressurosa del Palau. En va'l Rey la seguí per a esbrinar el secret, però no pogué. S'escapà sense esser vista de ningú.

Les tres germanes, cada cop més intrigades, passaven el jorn enter ab la conversa del ball, comentant qui podía esser la donzella que havía fletxat ab sa formosor al Rey, que's mostrava cada nit més gentil y galan.

Entretant la desvalguda Ventafochs seguía callada, escoltantles ab el cap cot y la vista baxa.

La darrera nit, com de consuetut, les tres germanes s'arreglaren tant com pogueren, engalantse ab les millors joyes, estocades y pulides, romanguent davant del mirall hores seguides.

Axís que se'n anaren, la Ventafochs trencà la nou y's trobà ab un vestit riquíssim y valiós de seda blanca, ab pedres precioses y unes xineles ab perles y diamants. Se vestí cofoya y se'n anà a sarau.

Aquella nit sí que no s'acabaren les exclamacions de sorpresa al vèurela més hermosa que may ab aquell vestit luxós, que li feya ressaltar encara més sa guapesa sobirana.

Tota la vetlla'l Rey se la passà al costat séu en amorosa conversa.

Tocaren dotze batallades. Ella s'afanyà per anarsen, mes el Rey no volía dexarla sortir, fins que d'una esbransida's lliurà y emprengué la fugida. Mes, ¡oh dissort! al baxar ravent y precipitada'ls esglahons del Palau, la xinela li caygué y no s'aturà a cullirla per a no esser haguda.

El dia vinent les envejoses germanes no parlaven d'altra cosa. ¿Quí serà, quí no serà?

Dies després, el Rey manava fer una crida que deya que la donzella que li anés bé la sabateta perduda la faría sa reyal esposa. Totes hi acudien ab afany a probàrsela, emprò a cap les hi anava bé. A unes li anava gran, a altres petita. Les germanes també hi anaren, però cap d'elles no pogué de bon tros calçàrsela.

La Ventafochs les hi digué:

—¿Potser que jo hi anés?

—¡Tu! ¡Mirèu la presumidota y bruta de cendra! Potser sí que's pensa esser ella, la bojota, la escullida del Rey!—clamà la marastra.

—¡Arri allà, a ventar el foch!—digueren ses germanes.

—¡Donchs hi vull anar!—

S'enrigueren de la ridícola pretensió, però la dexaren que hi anés per a rebre la desilusió.

La xinela li anava justa, ben justeta, s'amotllava a son peuet de nina.

El Rey, un cop reconeguda, la prengué per muller, ab la enveja y rancunia qu'es de suposar, de sa marastra y germanes que tan malament se portaren ab ella.

El Rey y la Reyna foren mólt ditxosos y visqueren en pau y tranquilitat tots els dies de son reyalme. Y...

A la porta n'hi hà un fus,
s'acabat. ¡Amén Jesús!

SIXT VILÀ

SUPERSTICIONS
ANOTADES EN EL PLA DE BARCELONA

Al donar una agulla a un altre, si no'l punxa s'hi renyeix.

Si surt un mussol al ull dret, per curarse s'ha de fer un nus al pany esquer de la camisa.

EUGENI FLORÍ, PBRE.

REVISTA

Los nostres morts

Una nova pèrdua acabèm de sofrir en la persona d'En Cosme Parpal y Marquès, catedràtich d'aquesta Universitat, home estudiós y doctíssim que a la fi d'una llarga y penosa malaltía acaba de morir entre nosaltres.

Entre ses varies publicacions hi hà una serie de quaderns de clàssichs grechs y llatins traduhits a diferents llengües, hont lo nostra fa un primer paper per la fidelitat y justesa en el trasllat dels diversos originals.

En Parpal havía seguit la crexensa del nostre renaxement y fou Mantenedor dels Jochs Florals de Barcelona l'any 1915.

Al Cel sía!

Llibres

Un segon volum de noveletes, narracions y escenes ens ha donat En Jacinto Laporta com continuació d'aquell primer volum de «Noveles».

El d'ara's titula «Velles y noves» y no desmereix del anterior. Tot sembla viscut, els diàlechs semblen taquigrafiats, y arriba a semblar que l'autor no hi haja posat rès de la seva part, talment com si espliqués senzillament lo que ha vist ò lo que li han contat. ¿Es que no ha volgut possarhi rès de la seva fantasía, com si temés llevarhi la impressió de veritat, ò és que ab fantasía intuitiva ha trobat l'ambient, les figures y les frases de la matexa veritat?

La qüestió es que'l llibre se'ns presenta ab l'aspecte que li hem senyalat com un gran mèrit positiu, que's fa llegir agradosament, y que pinta ab justesa móits cayres de la nostra gent barcelonina y dels arrabals. En Robert y En Vilanova podrien serli padrins.

Les planes que'n copièm en altre lloch d'aquest mateix número abonen les nostres afirmacions. No hem d'afegir rès a lo que diguerem a propòsit del volum anterior, però podriem reproduhirho sense treuren ni una coma.

Hem rebut un llibre que per sa índole no cau dins la nostra jurisdicció en aquesta revista, però del qual ens hem fet càrrech per correspondre a la galantería d'havèrnosel enviat.

Se tracta d'un llibre de cuyna, voluminós y ben presentat, que's titula «Art de ben menjar», ab un seguit de receptes per tota mena de plats sustantius y adjectius, capaç de satisfer els gustos més variats y exigents.

Ja's compendrà que una obra axís, per més qu'estiga tota ella correctament escrita, no havía de donar lloch a una crítica literaria. Donchs, ¿què fer? Senzillament: probar de dur a la pràctica alguna de les seves receptes; escullir uns quants plats acceptant un qualsevol dels séus «menus», y dictar sentencia nó a la taula del escriptori sinó a la taula del menjador.

Y'l resultat? Excelent. Tant, que recomanèm l'adquisició d'aquest llibre y sa interessant lectura ab totes les saboroses conseqüencies.

JUST CLARÓS

Imp. La Renaxensa. Barcelona.